

110/194.

110/194.

1941. XXXVIII.
ÉVFOLYAM,
12. SZ. (342)

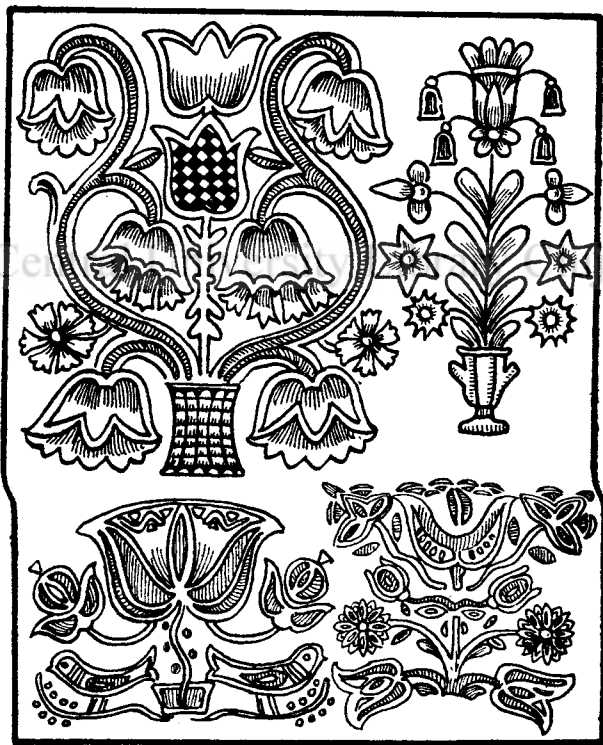
Erdély

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület hivatalos értesítője

Laptulajdonos: ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET
Felelős kiadó és felelős szerkesztő: DR. BALOGH ERNŐ

Erdély

TARTALOM

(Címkép). Kályhacsempék. Tóth István rajza. — Dr. Gaál István: Egyén vagy tömeg? — Török Zoltán: Csendes ünneplés (az EKE 1940 évi közgyűlése). — Beke Lajos: Székelyföld. VIII (befejező közlemény). — Hírek: Vetítettképes előadások. — Csíkszéki osztály hírei. — Hírek a Ciblesről. — Kép: Gyopár.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az »Erdély« előfizetési ára egész évre 6 pengő. Tagoknak 5 pengő. — Az előfizetési díjak befizethetők az EKE 72.478. számú csekk számláján és a központi irodában Kolozsvár, Mátyás király-u. 3. sz. — Hivatalos órák: d. e. 9—1-ig, d. u. 5—8-ig.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület központjának és vidéki osztályainak levelezési címei:

Központ: Kolozsvár, Mátyás király-utca 3. szám.

Besztercei osztály: Beke Ödön, Beszterce, Radnai kapu u. 1/a.

Csíkszéki osztály: Székely Géza, Csíkszereda, OMIH.

Dési »Cibles« osztály: Knizsek Károly, Dés, Villamosművek.

Gyergyói osztály: Dr. Kurucz Sándor, Gyergyószentmiklós, Főposta.

Háromszéki osztály: Dr. László Ferenc, Sepsiszentgyörgy.

Maroszéki osztály: Dr. Egey Jenő, Marosvásárhely, Gecse Dániel-utca 43. sz.

Nagybányai »Gutin« osztály: Schuller Ödön, Nagybánya, Horthy Miklós-út 22.

Révi »Zichy« osztály: Borcsa István, Rév. Községháza.

Udvarhelyi osztály: Voszka István, Székelyudvarhely.

Zilahi »Meszes« osztály: Bikfalvy József, Zilah. Mezőgazdasági Bank.

Egyén vagy tömeg?

Ezen a címen hozott a „Magyar Túrista Szövetség Értesítője”-nek októberi száma sok tekintetben nagyon érdekes és megszívlelendő cikket Polgárdy Géza tollából. Meggyőződésem, hogy a fölvetett kérdés már jó ideje időszerű, és egészen bizonyos, hogy időszerűsége még nagyon sokáig, — mondhatnók: időtlen időkig — fennmarad. Még pedig egyszerűen azért, mert ez is egyike az egyoldalú döntéssel meg nem oldható problémáknak. Hiszen ha egyikünk valóban meggyőzőnek mondható húsz okot tud föl sorakoztatni minél nagyobb tömegek túrista irányú fölkelése és túráztatása mellett, más szemlélődők ugyanennyire meggyőzőnek ítélik azt a másik húsz okot, amit másik társunk a tömeges kirándulások célszerűtlen mivoltának bizonyítására hoz föl.

Hogy a cikkirő a tömeges természetjárás lelkes híve, úgy vélem, abban leli magyarázatát, hogy egyéniségét háttérbe szorítva, kizárólagosan az egyesületi eszme szemüvegén át vizsgálódik. Mert az igazán természetes, hogy minden természetjáró egyesület minél nagyobb tömegek megmozgatására törekszik, hiszen a taglétszám gyarapításának ez a leginkább kezűbe eső, legbiztosabb módja. Azt pedig ugyancsak senki sem vonhatja kétségbe, hogy messzibbre tekintő túrista célkitűzések, alkotáások szilárd alapja, talpköve a nagy taglétszámmal szerves összefüggésben álló anyagi erő.

Am, ha mindez csakugyan megvíthatlan-erősen áll is, ebből mégsem föltétlenül csak az következik, hogy „a túristaság akkor teljesíti teljes egészében hivatását, ha minél nagyobb tömegeket tud **kivinni** a szabad levegőre”, mint ezt Polgárdy írja. Az a kis narancshéj, amin az okoskodása elcsúszott, a — „kivinni” ige. Még pedig azért, mert ebben benne rejlik a fölülről, illetőleg általában kívülről jövő, elmaradhatlannak jelzett, s mint mondani szokás: erősen kézben tartott irányítás, terelés gondolata.

Mert ha az idézett mondatot olyanformán módosítom, hogy... minél nagyobb tömegeket **buzdít** természetjárásra, ... — ezzel az alig szembevetendő változtatással egyfelől megmaradtam a túrista egyesületi érdekek szószólójának, másfelől azonban lemondtam a tömegek összerelésének, tömegekben való ide-oda irányításának kívánásáról.

Mert ismétlem: az én szememben szintén a természetjárás minél általánosabb térhódítása a kívánatos cél, ám mégsem tartom helyesnek tömegek „kirándítását”. Álláspontom megokolásául több évtizedes tapasztalataimból leszűrt tényekre hivatkozhatom.

Mint a természetrajz másfél évtizeden át működött középiskolai tanárának, utóbb nyolc féleven keresztül mint a földtan tanárának az egyik egyetemen ugyancsak kijutott a kisebb-nagyobb természetvizsgáló kirándulások rendezésének örömeiből (?!). Ezenkívül az EKE Hunyadvármegyei Osztályának több éven át titkára voltam, s akkor a szó szoros

értelmében vett természetjáró kirándulásokat is vezettem. Sok idevágó megfigyelést gyűjtöttem továbbá barlangkutatásaim során is. Ám minden eszeiben azt kellett tapasztalnom, hogy a kirándulás maradandó értéke a résztvevők számával fordított arányban állott. Még pedig abból az egyszerű okból, mert nagyobb tömegben mindig akad egy-két oda nem való elem, s ennek zavaró hatása kisebb-nagyobb körben mindig érvényesül.

De hiszen régesrég fölismert törvényszerűség, hogy a tömeg emberi színvonala, illetőleg viselkedése nem éri el a tömeget alkotó egyedek átlagos színvonalát, hanem jóval ennek alatta marad. Másfelől a mindig napirenden tartandó ismeretterjesztő célnak pedagógiailag annál nehezebben közelíthető meg, minél nagyobb a tömeg.

Részletezésbe nem akarva belebonyolódni, legyen elég annak hangsúlyozása: nem szent önzés a minél kisebb létszámú kiránduló társaság kérdése, mert — nézetem szerint — ma még ezt kívánja a természetjárás jól fölfogott igazi érdeke is. Hiszen — hogy egyebet ne mondjak, — alig minősíthető túrista szemszögből serkentőnek, buzdítóknak bármelyikünk olyatén tapasztalata, hogy a nagy számú kiránduló társaság bizonyos százaléka egyáltalán nem volt fegyelmezhető, s a szent önzés jelzavát követve, a nagy csoportban is úgy érezte magát és úgy viselkedett, mintha csak „neki állna a világ”. (Ez az igazi káros önzés!) Ilyen kirándulások után még ha nincs is semmi hajlandóságunk „világfájdalommal terhelt búsongásra”, s ha nem ilyen alapon vágyódunk is „egyedül bandukolni”, bizony jó időre lemondunk a tömeges kirándulás — gyönyöreiről (!?).

Az utóbb elmondottak talán olyan színben tüntetnek föl engem, mintha — előbb hangoztatott kijelentésemmel szöges ellentétben — magam is a „világfájdalmas búsongók” szeptájába tartoznék. Ez azonban — a lényegét tekintve — csak látszat. Mert, ismétlem, a természetjárás nemzetnevelő fontosságát és sok egyéb, itt nem részletezhető nézőpontból való jelentőségét föltétlenül elismerem, s így annak minél nagyobb körben elterjedését őszintén kívánom. Ezt a célt azonban „belterjesebb” művelés móddal vélem elérhetőnek; azaz mennél kisebb csoportok menél gyakoribb és mennél több irányú igazi természetjárásával. Így is elérhető a nagy tömegek mozgatása, hiszen „sok kicsi sokra megy”.

Mert az egyesületi megmozdulások szemszögeiből valóban hatásos és így szükséges tömeg-fölvonultatások ideje csak akkor érkezik majd el igazán, amikor a tömeget alkotó egyének mindegyike elér bizonyos túrista kultúrfokot. Mondhatnók így is: amikor a tömeg természetrajzára vonatkozó, föntebb említett mai törvényszerűség olyan irányban módosul, hogy a tömeg viselkedése színvonal tekintetében megfelel a tömeget alkotó egyedek **átlagos** színvonalának.

Ime, akik így okoskodunk, odajutunk tehát, hogy az egyesületi nézőpont jogosságát elismerve sem csatlakozhatunk föltétlenül a tömegkivánókhoz. Úgy véljük, valamint a világszerte ismert és sűrűn idézett karácsonyi szálló ige: „... békesség a jóakarató embereknek” — csupán „pium desiderium”, s a világbéke helyét még mostanában is világháborúk sorozata tölti ki, — a fegyelmezett, békés, kulturált túrista-tömegek sikeres szerepeltetése ma még — csak a jövő zenéje!

Dr. Gaál István.

Csendes ünnepély.

Félszázados fennállásunk és egy esztendő visszaterésünk fordulóján csordultig telt szívvel és lélekkel ünnepeltünk 1941. november 22-én. Az Erdélyi Kárpát Egyesület huszonkét év rabsága után most tartotta első közgyűlését, amelyen beszámolt a vezetőség az 1940-ik év eseményeiről. A román. kath. gimnázium rajztermében este 8 órára összegyűlt tagok szépszámu gyülekezete, szeretett elnökének, Dr. Balogh Ernőnek felhívására, felszabadult lélekkel mondta el (forró imában egyesült magyar lélekkel) nemzeti imánkat, a magyar hiszekegyet. Dr. Balogh Ernő elnöki megnyitója, ünnepi üdvözlése minden más kommentárnál többlet mond és mint Egyesületünk életében mértföldjelző törénelmi dokumentumot itt közöljük:

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Ebben az évben, január 12-én, múlt 50 esztendeje, hogy az Erdélyi Kárpát Egyesület megalakult. Csak a felületes szemlélőnek tűnhet fel, hogy ezt az évet az Egyesület szép évfordulójának méltó megünneplése nélkül hagyta el-suhanni mikor más közületek az ünnepi köntöst sokkal szerényebb évfordu-lók alkalmával is fel szokták venni. A félszázad határkövénel való ünnepélyes megállást az a másik, mindnyájunkat határtalan örömmel eltöltő történelmi változás is indokoltta tette volna, hogy Egyesületünk szinte a negyedszázadot kitevő elnyomatása után ez volt az első éve, melyen felszabadult lélekkel és bilincstelen kezekkel kezdetet meg.

De rendkívüli időket élünk. Hiszen csak véletleneken, sorsunkat, Európa sorsát intézők bölcs előrelátásán s a fenyegető veszélynek idejében való fel- ismerésén mulott, hogy nem lett otthonunk borzalmas háboruk szerencsétlen színhelyévé. A mi itthoni békés nyugalomunknak azonban ára van, nagy ára, testvéreink vére, mely ott messze, a dermesztő orosz pusztákon omlik ki a fehér hóra és fagy piros jéggé.

Háború van. És ha tőlünk messze is tombol a gigászi küzdelem, ez itthon is olyan intézkedéseket tett szükségessé, melyeknek kérétei közé ünnepségünk nem tudhatott volna úgy beilleszkedni, hogy annak jelentősége méltó kifejezést nyerhetett volna.

De volt más természetű akadály is. Az anyaországhoz való visszaterésünk Egyesületünknek régi megszokott életmenetét teljességgel elvágtá. Egészen más világba kerültünk, hol a törvény- és szokásszabta lehetőségek, kívánalmak és törvények egészen mások, magunk fenntartásának, a további fejlődésnek esz- közei és módjai máról holnapra gyökeresen megváltoztak. Tájékoztatlanok, új helyzetünkben szinte gyámoltalanok voltunk és bár különböző helyekről jövő útbaigazításokban nem volt hiány, de ez nem egy esetben csak fokozta a za- vart, mert a kapott tanácsok néha ellent is mondtak egymásnak, illetőleg a figyelmet nem a helyes útra terelték. Amint mi nem voltunk tisztában az új adottságokkal, épen úgy a megfelelő fórumok, melyek alá, illetve mellé kerültünk, szintén tájékoztatlanok voltak a mi előbbi életünkkel, szervezetünkkel és egész multunkkal szemben. Mindezek következményeképen surlódások állottak elő, melyek más értékesebb munkától vonták el az erőt és időt. Egészen új életet kellett kezdenünk, s mindenki beláthatja, — akinek a benemlátáshoz valami

érdeke nem fűződik —, hogy az erre való áttérés, az ebbe való beleélés nem történhet zökkenő nélkül, mintahogy a hosszú fogságból kiszabaduló rabnak is idő kell, míg beleilleszkedhet a már el is felejtett, szokatlan szabad életbe.

Mindezekon kívül ha még visszagondolunk, hogy az uralomváltkozás idejében a Kolozsvárra sok-sok ezrével érkező menekültek munkagátlása alól Egyesületünk hónapokig nem tudta kivonni magát, hogy munkás tagjainknak sem lehet bűnül felróni, hogy ezen idő alatt korábbi sivár életünknek ugyan-csak megérdemelt jobb jövője érdekében saját ügyüket iparkodtak előmozdítani és hogy rengeteg munkát adott az anyaországból érkező látogatók szóbeli és levélbeli útbaigazítása, nyilvánvaló, hogy ilyen körülmények között semmi-képen nem kedvezett ez az év jubileumi ünnepségünk megrendezésének.

Nyugalmasabb idő szükséges erre, ami csak be fog következni. Ma minden külsőség nélkül csak csendes benső ünnepléssel vigyük vissza emlékeztűnket a multba, s vezessük végig annak félszázadán, annak derüs vérőfényeiben és létért folytatott nehéz küzdelmeiben. Ebben már semmi sem akadályozhat meg és ennyit legalább meg kell tennünk, hogy ezzel tudatba hozzuk a multat, hogy az nemes törekvéseivel, szívós erejével, s majd porigsulytottságában is feltámadásával és minden körülmények között tiszta magyarságának megőrzésével a jövőnek példaadója legyen. Az új félszázad küszöbén mindenki vessse kitűrűhetetlenül lelkébe szép tradícionkat, drága kincsűnket, hogy ez hatalmas megtartó erőként kísérjen továbbra is a messze jövőbe!

Ezzel a kívánsággal az Erdélyi Kárpát Egyesület 51-ik évének közgyűlését a megjelent turistatestvérek meleg üdvözlésével megnyitom.

A jegyzőkönyvek felolvasása és hitelesítése után a titkári jelentés részletes beszámolását olvassa fel Jancsika Albert titkár.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Titkári jelentés.

Az elmúlt 1940-ik esztendő munkásságában két egymástól élesen elhatárolt szakaszt kell megkülönböztetnünk. Az első időszak 1940 szept. közepéig tartott, amikor minden magyar egyesület roppant nagy nehézségek közepette csupán fennmaradásáért dolgozott. A szigorú állami tilalmak és megszorítások, valamint a román hatósági közegek nyomása az egyesületi életet majdnem teljesen megbénította. Gyűléseket nem tarthattunk, kirándulásokat még annyira sem. Tagjaink legnagyobb része katonáskodott vagy pedig munkatáborokban és börtönökben sínylődött. A közhangulat magyar-ellenes iránya az utóbbi két évben hónapról-hónapra és végül napról-napra mind ellenségesebbé vált. A munkásságunkat akadályozó hatósági intézkedések végül is teljesen megbénították működésünk minden megnyilvánulását. Így hangtalanul, titokban arra törekedtünk, hogy a mindnyájunk lelkében élő nagy reménységet és szebb jövőt váró hitet tápláljuk és ezt nem hivatalos, hanem egyéni kezdeményezéssel, kis csoportokban rendezett kirándulásainkon ébren tartjuk. A szokásos statisztikai kimutatásokat ebben az évben is elkészítettük, azonban a számok így közelről sem fejezik ki a ténylegesen végzett munkásságnak sem mennyiségét, még kevésbé a minőségét. Természetesen ez vonatkozik úgy szakosztályaink, mint vidéki osztályaink adataira és beszámoló statisztikáira is. A számok hihetetlen méretű hanyatlásról tanuszkodnak, de csak az olvashat ki ebből tényleges hanyatlást, aki nem élt közöttünk és nem vett részt a sűrű magánkirándulásokon. Hivatalos túságunkon még a résztvevők számát is hatósági rendeletek szabályozták. Ötnél több résztvevő esetében már az állambiztonsági hivatal engedélyére volt szükség, amit természetesen kérni kellett. Ha nem tagadták meg, akkor bizonyára a kitűzött kirándulási nap után jött meg az engedély.

A szeptember hó közepén kezdődő második időszak, a boldog felszabadulás időszak volt. Honvédségünk dicsőséges bevonulása, ami az anyaországhoz való rég várt visszatérésünket jelentette, meghozta a boldog felszabadulást. Hogy a visszatérés nagy ünnepnapjai mit jelentettek mindannyiunknak, úgy sem tudnám leírni vagy elmondani, de hogy Egyesületünknek az öröm talán ugyanolyan fájdalmat és veszteséget hozott, a szétszakított Erdélyt, azt külön ki kell emelnem. Az anyaegyesületről az új határ levágta 10 virágzó osztályunkat: Arad, Bogosánbánya, Dicsőszentmárton, Déva, Lugos, Nagyenyed, Oravica, Temesvár, Torda, Petrozsény. Ennek a csapásnak a súlyát érezzük, de tán még ma sem tudjuk teljes nagyságában felmérni. A kolozsvári anyaegyesületet még külön is súlytotta a bécsi határ, hisz a központ munkaterületét éppannyira megcsonkította, felére csökkentette, mint az osztályaink számát. A központi turistaszakosztálynak a tulajdonképeni területe túl maradt a bécsi határon, nincs amit gondozzon és a saját területén nem rendezhet turákat sem, hisz épeit a turisztikailag értékesebb és jobbik fele maradt túl a bécsi határon, román igában.

Leszakított osztályaink tagjai közül igen sokan menekültek hozzánk, Kolozsvárra. Ezeknek természetesen testvéri szeretettel siettünk segítségére akár elszállásolásuk, akár elhelyezkedésük megoldásáról volt szó. A menekült tagok révén sűrűn kapunk híreket a »túl« maradt osztályainkról, nyílt egyesületi életet nem élhetnek. Ma már híreket sem kapunk róluk.

A bevonulás után a honvéd katonai parancsnokság engedélyével visszaköltöztünk régi székházunkba. Most már megindulhatott volna az új élet és új munka, ha az ocsudás nem kért volna időt s a tagok új elhelyezkedési és munkaköre nem vonta volna el őket az egyesületi munkától. Csupán a tisztikar tagjainak mindennapi összejövetelei és megbeszélései jelezték azt a fáradhatatlan lendületet, amellyel az új életbe igyekeztünk lehető zökkenő nélkül beilleszkedni. Ilyen átmeneti és zavaros állapotban mértük fel azt a rengeteg munkát és tennivalót, amit az elmúlt 22 év rabláncjai között nem tudtunk elvégezni. Északerdély területe turisztikailag talán a legelhanyagoltabb terület volt. Itt a román turistaegyesületek sem végeztek semmi komoly munkát, pedig nekik állami támogatás is jutott. Hogy mást ne említsünk, hegyvidékeinken alig találtunk útjelzést. Csupán Nagybánya, Radnai Havasok és Csíkszereda vidéke képez kivételt, de az itteni jelzések sem illeszkedtek be egy országos rendszerbe. A központ a hiányok pótlására egységes útjelzési tervezetet dolgozott ki. A munkálatok irányítását és előkészítését a központ Beke Lajos titkára bízta, aki rövid idő alatt elkészítette az összes osztályaink munkaterületének útjelzési tervezetét. Ezeket 200.000-es térkép-vázlatokon feltüntetve elküldik az osztályok vezetőségéhez véleményezés céljából. Az egységes erdélyi útjelzési tervezetet pedig a Turista Szövetségnek küldöttük meg jóváhagyás végett, ami már meg is történt. A tervbe vett útjelzések hossza 1700 km., aminek jó részét az idén (1941-ben) el is készítették. Ugyancsak Beke Lajos vezetése alatt egy térkép adatgyűjtő bizottság is

Pipere, háztartási és fényképészeti
cikkekben a legdúsabb raktár az

Emke Drogériában
Kolozsvár, Mátyás kir.-tér.

alakult. Úgy az adatgyűjtés, mint a térképbe való berajzolások aprólékos és fáradságos munkája főképen Beke Lajos titkárnak érdeme.

A szervezési munka újra megindult. November 24-én a révi osztályunk alakult meg, 30 taggal, míg december 8-án a zilahi, 27 taggal.

A hójai »Gaudeamus« vendéglő, sajnos nem került tulajdonunkba, mint gazdátlan román turista vagyron, hanem a Földművelésügyi miniszter tulajdonaként a Gazdasági Akadémia gondnoksága alá került, akitől évi 200 P.-ért bérbevevttük. A megnyitást 1941. áprilisára kellett halasztanunk, mivel nem csak általános javítási munkálatokat kellett végeznünk az épületen, hanem felszerelési hiányait is pótolnunk kellett.

Szakosztályaink jelentése.

1. *Turista szakosztályunk* az elmúlt 1940-ik évben 32 kirándulást rendezett, 361 résztvevővel. A gyalog megtett utak 782 km.-t, társasgépkocsin 1320 km.-t és vasúton 224 km.-t futottak be. A kirándulások 13 vezető között oszlottak meg.

2. *Gazdasági szakosztály* jelentéséből az a szomorú esemény emelendő ki, amely 1940. június 5-én a Hesdát-patak rendkívüli méretű árvize folytán a Tordai hasadékbán elpusztította útjainkat és összes hidjainkat. Az árvíz után Matejovics Antal elkészítette a szükség hidakat és rendbehozta a szükségutakat is, amikor egy újabb árvíz ezeket is megsemmisítette. Matejovics Antal önfeláldozó munkájának köszönhetjük a tordahasadéki menedékház teljes felszerelésének Kolozsvárra mentését a bécsi döntés után.

3. *Propaganda szakosztályunk* rendezésében 15 előadást tartottak (vetített képekkel) a következő előadók: Dr. Balogh Ernő, Baczoni Géza, Bálint József, Illyés István, Dr. Jancsó Elemér, Kovács Ferenc, Dr. Parádi Kálmán, Dr. Parádi Ferenc, Dr. Tavaszi Sándor, ifj. Xántus János. Különösen ki kell emelnem az április 11-iki előadást, melyet báró Orbán Balázs emlékezetének szenteltük.

Az 1940. év folyamán 1 rendkívüli- és 1 díszközgyűlést, 2 választmányi- és 9 tisztikari gyűlést tartottunk. A propaganda szakoszt. majd minden héten összeült, a gazd. szakoszt. 22 és a turista szakoszt. 31 ülést tartottak. A tagok létszáma 545 rendes és 65 pártoló volt.

Vidéki osztályaink.

Csikészeki osztályunk úgy a múltban, mint a jelenben a legtevékenyebb osztályunk, tagjainak amúgyis dicséretes munkakedvét a felszabadulás megsokszorozta. A november 10-én tartott rendkívüli közgyűlésükön már több éves munkatervvel állt elő a vezetőség. Így: Hargitafürdőn, Fertőtetőn, Marosfőn és a Szentimrei büdösnél menedékházakat, Tolvajos tetőre váróhelyiséget, Egyeskön új korszerű turistaszállót építenek. Az osztály tagjainak száma 122. Az osztály kitűnő vezetése Vámszer Géza elnök érdeme, aki szorgalmas és tevékeny munkatársaival együtt — Szilárd József, Frank Miklós, András Béla, Máté József — mindig megtalálta a virágzó fejlődés útját.

Nagybányai Gutin osztályunk Rédey János titkár letartóztatása után (1940. január) gyűléseket nem tudott tartani, de úgy turista-, mint sí-szakosztályai több kirándulást rendeztek. Október 17—dec. 3-ig 4 választmányi és 1 közgyűlést tartott. Rendbe hozták és újra üzembe helyezték a román katonaság által tönkretett menedékházakat. Itt rendezte meg a Magyar Sí Szövetség síoktató tanfolyamát is. Az osztály működését kitűnő vezetősége biztosítja. Tagjainak száma 140 rendes, 5 pártoló.

Marosvásárhelyi osztályunk az év végén egy emlékiratban a Kelemes-havasoknak turista szempontból való rendkívüli hiányaira hívta fel figyelmünket. Több menedék-

ház építését vették tervbé, amelyhez anyagi támogatást kérnek. Sajnos ezt jelenleg érdemleges mértékben nem tudjuk megtenni, így a szép tervek megvalósítása elhalasztódott. Tagjainak száma 120.

Dési osztályunk munkaterve a Ciblesen menedékház építését és az útjelzések végrehajtását öleli fel. Knizsek Károly elnök személye biztosíték a program megvalósítására. Tagjainak száma 37.

Székelyudvarhelyi osztályunk tagjai nagyrészt a Hargita Sport Egyesületnek is tagjai, tehát amit a Hargita csinál, azt az EKE is csinálja. Terveik: a madarasi Hargitán és az Almási-barlangnál menedékházépítés, ez utóbbinál Orbán Balázs emléktábla elhelyezése. Anyagi körülményei eddig nem engedték meg terveik megvalósítását. Tagjainak számát nem jelentette be.

Gyergyói és Háromszéki osztályaink jelentést nem küldtek be.

Egyesületünk munkásságát nagyban elősegítette az Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatal, amely csíkszéki osztályunkat az »Uz Bencze« (Hargitafüred) menedékház megépítésében 15.000 pengővel, míg a csíki, gyergyói és sutai síugró-sáncok javításánál 3000 pengővel támogatta. Egyéb segítséget senkitől nem kaptunk az év folyamán.

Az 1940. évi zárszámadások, számvizsgáló és ellenőri jelentések, valamint az 1941. évi költségvetési előirányzatok előterjesztése és jóváhagyása után sor került a választmány és a tisztikar kiegészítésére.

A választmány újonnan választott tagjai: 1. Török Zoltán gimn. tanár. 2. Vásárhelyi László polgármesterhelyettes. 3. Linzmayer Emil bankigazgató. 4. Jenei László. 5. vitéz Berde Károly dr., egyetemi tanár. 6. Győrffy István dr., egyetemi tanár. 7. Gyulai Zoltán dr., egyetemi tanár. 8. Karl János dr., gimnáziumi igazgató. 9. Kovalszky Károly. 10. Tomor Imre. 11. Táborosi László. 12. Székely József. 13. Babós Imre. 14. Boros Lajos. 15. László Endre városi aljegyző.

A tisztikar újonnan választott tagjai: főtitkár: Vámszer Géza, ellenőr: Halmai Jenő, jogtanácsosok: Báthly Sándor dr. és Koós Ferenc, turistaszakosztály elnöke: Inczefi Lajos, alelnöke: Ürmösi Jenő, gazdasági szakosztály elnöke: Cseh Ferenc, alelnöke: Fülöp Géza, propaganda szakosztály elnöke: Kiss Béla dr., bái bizottság elnöke: Magyarós Géza központi alelnök, műszaki bizottság tagjai: Beke Lajos, Turós K. Ernő, Borla Ernő és Bedő József, fényképezeti bizottság tagjai: Miklós Lajos és Kovalszky Károly, múzeum bizottság tagja: Fülöp Géza, könyvtáros: Orbán Miklós, az »Erdély« folyóirat szerkesztője: Török Zoltán.

Indíványok keretében tárgyalta a közgyűlés a Magyar Turista Szövetség átiratát. A szövetség körlevelének s az osztályainktól beérkezett válaszoknak ismertetése után az Egyesületünk úgy dönt, hogy a teljesen zsidómentes A) csoportba véteti fel magát. A határozatnak megfelelően egyhangú lelkesedéssel kéri, hogy a felterjesztett alapszabályok 5. §-ához még kiegészítésül hozzáveendő: »Az egyesületnek zsidó tagjai nem lehetnek.«*

Azután a Múzeumunk ügyét tárgyalta meg a közgyűlés, anyagának eladásához (Erd. Múzeum Egyesület részére) az elnök által előterjesztett feltételek mellett hozzájárult.

A közgyűlés továbbá még örömmel tudomásul vette, hogy a kolozsvári anyaegyesület kebelében elhelyezkedett menekült turista testvérek megalakították az EKE »Brassói csoportját«.

* Zsidó alatt azt értve, akit a zsidó-törvény annak minősít.

Székelyföld

VIII.

A Hargita andezites kőzetekből felépített láncát megismerteltem. Ettől keletre ugyanis, a székelyföldi medencék szép tájait övező Kárpátok vonulatát legnagyobb részt másodkorú homokkő, mészkő és kevés kristályos pala építi fel. A Kárpátok gerincéből délnyugatra kiágazó Bodokihavasok, valamint a vele párhuzamosan délnek törtető Baróti-hegyvonulat északi része majdnem tisztán homokkő. Egészen délen, az Olt szorosában bazalt is megjelenik. A csiki részeken előttünk tündöklő fehér mészkő vonulatok, Vereskő, Nagyhagymás, Egyeskö, Öcsémtető és Terkő nevezetű csúcsok a Tarhavasig festői szírtmészkő vonulatok, de csak a felszínen. Alapzatukat, mint azt Balánbányán is láthatjuk, kristályos pala képezi, a benne található ércerekkel (réz, vas). Az Olt völgyén, ha fennebb megyünk, nemcsak a völgyből kiemelkedő gyönyörű sziklacsoportokban gyönyörködhetünk, hanem e vidék változatos geológiájával is megismerkedhetünk. Mint geológiai érdekességet említhetem meg itt a Közreztől—Gyergyószentmiklósig nyuló szienitből alkotott hegyvidéket.

E rövid geológiai kontárkodás után inkább folytatom útamát a gyönyörű sziklacsoportok között vezető csapásokon. A telep templomához vissza kell térjünk és balra az első országos kék-jelzést megtaláljuk. Követjük a jelzést, mely hosszan huzódik el, két napi járásra, a székelyföld természeti szépségeinek, a turisták édenkertjének hegyes vidékein.

A Kovács-patakának jobboldalán lankás emelkedéssel vezet az út. Alig hagyjuk el a Kovács-patakát és a balra beszakadó völgy jobboldalán folytatjuk útunkat, már is erős emelkedőben lesz részünk. Minél jobban emelkedik az út, annál szebb kilátásban gyönyörködhetnek a környező hegyek. Az útjelzés pontosan a hegy élén vezet. Jobbról az Öcsém, Terkő sziklafolyásos oldalai látszanak, míg balra az Olt folyását követhetjük szemünkkel.

Az év minden időszakában jártam e vidéket és mindig más és más megvilágításban láttam. Elményeim legszebbjének nevezhetném azon hajnali útamát, amikor a völgyekből feltörő reggeli ködön keresztül sütő nap megvilágította az Öcsém-tető sziklalabirintját. Időnként a köd teljesen eltakarta a részleteket, ami az egész képnek sejtelmes és félelmetesen fantasztikus jelleget adott.

Két órai hegymászás után elénk tűnik a messziről egy tömbnek látszó Egyeskö. Az útjelzés az Öcsém alatt vezet tovább, majd a Csutakoson keresztül az Egyeskö délnyugati oldalán kerül fel, és felvezet az Erdélyi Kárpát Egyesület csiki osztályának „Egyeskői” menedékházához. A menedékház öre, Márton bá fogad alázatos udvariassággal, mondván, hogy rég nem járt az urfi mifelénk. Egyik alkalommal éppen szigorú „oktatásban” részesítette Tisza-kutyáját. Kérdem okát a fenyítésnek (az öreg máskülönben is borvirágos orra még vörösebb volt az oktatástól), karóval a kezében panaszolta, hogy a Tisza erősen kacsintott a lábasjóságra (a csirkékre), így az oldalbordáit kiegyengeté.

Délután még egy kisebb sétára is marad idő; átsétálhatunk a Nagyhagymásra, vagy az Egyeskö tetejére is. Mily meglepetésben részesülünk, amikor a lentről egy sziklatömbnek vélt Egyeskö helyett öt különálló,

egymástól gyönyörű sziklafolyósókkal elválasztott sziklatornyok törtetnek az ég felé, fel a fellegekbe. A fellegekkel szomszédos Egyeskö egyik csúcsára is felmászhatunk, azt természetesen nem biztosíthatom, hogy kilátásunk is lesz. Előre nem láthatóan egy kis ködgomolyag bármikor körülveheti a szemlélőt, amely mindaddig a sziklaormon rajta ül, míg egy kis szellőcske onnan le nem szedi. Az egyik csúcs tetejére a csiki turisták egy szélmutatóval ellátott háromszögelési építményt emeltek, mely mellől, ha egy kis szerencsénk van a fennemlített köddel, a kilátások legnagyobbjából tárul szemünk elé. A körülöttünk emelkedő csúcsok közül a legközelebb eső Terkő, illetőleg Öcsém kelti fel érdeklődésünket. Visszatérünk a csúcsról az óriás fenyvesek övezte Egyeskö lábához. Az Öcsémre két úton is felmehetünk. Egyik az egyesköi menedékháztól Nagybagmász irányában halad, majd a Kurmatura előtt jobbra a Danciasra tér fel, honnan lankás emelkedéssel $\frac{3}{4}$ óra alatt az Öcsém-tető gerincén lehetünk. A másik az Egyesköhöz vezető kék-jelzésen, a tegnapi úton visszafelé megyünk és az Öcsém-tető valamelyik kőfolyásán, nagyon meredek, sziklagörgeteges úton vezet fel. Természetesen az igazi hegy-mászók a sziklagörgeteges választják, amely nehezebb ugyan, de sokkal szebb.

Székelyföld legszebb gyopárjait lelhetjük útközben. Ezt nem azért említem, hogy korlátozás nélkül csokrokat szedjünk. Ugy gondolom, minden természetjáró vallja, ha az nem is írott törvény, hogy a gyopár pusztítása önmagunk elleni merénylet. E keskeny sziklaszűkület görgő kövei között sokszor elvész a talaj lábaink alatt. Gyakran két lábon, de legtöbbször a kezeink segítségével is igénybevéve, haladunk felfelé a tetőre.

Útközben szerzett kisebb sérülésekkel és kezeinkben egy egész botanikai gyűjteménnyel érkezünk fel a tetőre. A természet legszebb temploma ez A sziklakúpok csúcsai, mint valami gótikus oltár sűrű tornyocskái emelkednek az ég felé, lábaink alatt. Tőlünk délkeletre a Terkő, még délebbre a nálánál magasabb Naskalat 1566 m. magas csúcsa. Ha északkeletre tekintünk, mélyen alattunk a Háromkút völgye húzódik és északra a Gyilkostót körülvevő hegyek emelkednek ki. Nyugatra a Nagybagmász vonulata és közvetlen alattunk az Egyeskö sziklaobeliszkjai és innen már parányinak tűnő egyesköi menedékház látszik. Az Olt völgyéből felcsillámlik a szeszélyesen kanyargó folyó keskeny ezüstcsikja és egészen délen a ködfátyolból a balánbányai telep házai fehérlenek.

Ilyen gyönyörű, szemel-lelket gyönyörködtető kilátás élvezete után a lankásabb oldalon, az Öcsém északi gyepes részén térünk vissza. Irányunk a Nagybagmász és Egyeskö közötti nyereg, honnan újból visszatérhetünk a menedékházhoz. Otthagytott csomagjainkat magunkhoz vesszük és elbúcsuzunk Márton bától.

Tizennyolc kilométeres út áll előttünk. Újból a Nagybagmász felé vezető országos kék-jelzést követjük. A fenyveserdőn keresztül mihamar a Kurmatura havasi legelőjén vagyunk, hanem innen már nehezebb a terep. Gyephavason 300 métert emelkedünk, közben a székelyföldi havasok jellegzetes boróka csoportjait kerülgetjük. Vissza-vissza tekintünk az Egyeskö irányába és újabb oldaláról tárul elénk e fenséges sziklacsoportzat oltárszerű látványa. Az útjelzést elhagyjuk és még erősebb emelkedéssel $\frac{1}{2}$ óra múlva fent vagyunk a háromszögelési ponttal jelzett 1793 m. magas Nagybagmász-tetőn, vagy ahogyan itt a környéki csángók

nevezik, a Báránykövön. Szerencsésnek vallhatja magát azon turista-testvér, ki e ponton tiszta időt kap. De kibőjtölni érdemes, mert ezt a fenséges kilátást máshonnan úgy sem kapja meg. A Nagybagmász dél-nyugati szöge függőlegesen van lemetszve, szakadékos, életveszélyes lejáratain ereszkedünk lefelé újból gyopár-vadászatra. Néhol mászókötél segítségével, az ég és föld között lebegve, szedünk néhány szálat az otthoni gyűjteményünk részére.

A gyopárok minél magasabban vannak, annál kisebb alakuk, de viszont bársonyos szíromlevelük annál dúsabbá válik.

Visszatérünk a tetőre, hol csomagjainkat hagytuk, körülnézünk e csodás szép hegyvidéken. A Nagybagmász északkeleti oldala lapályosan lejtősül és ahhoz mintegy támaszkodik a Veres-kő kopasz, veresen erezett roppant tömege. Ennek hátamegett a gyimesi csángók havasi gazdasági épületei. Ezek bármennyire is eszténa-nevet viselnek, nem tévesztendőek össze a más vidéki eszténákkal. Rendes lakóházak, kis konyhával és éléskamrával, disznóóllal és istállókkal Gazdaságukban a házi állatok minden fajtája található. Forgó gazdaságot folytatnak; a gazdák a felhajtott állatok számarányának megfelelő ideig tartózkodnak kint a szálásokon és ezen idő alatt szerzett termékeket magukkal viszik. Szent Demeter napján, bármilyen ragyogó idő is legyen, teljesen levonulnak a havasról, csupán egy-két őr marad kint a házak őrzésére. Szent Demeter napján vannak a gyimesi nagy ünnepek. A havasi pásztorok ünnepe ez. Örömmujongással fogadják a faluban a hazatért pásztorokat, külön szentmisét tartanak ennek tiszteletére. Felütik a Laci-konyhát és van eszemiszom egész nap.

A havasi gazdaságok területét Fehérmezőnek hívják, ahol három völgy található. Északra kilátásunk van a két kimagasló csúcsú Feketebagmászra, még távolabb, homálybaveszően a Csalhó. Sajnos, ezt nem mondhatjuk magunkénak, mert Moldovához tartozik. A Feketebagmász északi vonulatában van a Lóhavas, északnyugatra pedig a Cofránka nyulik el, amely alatt a Magasbükk húzódik egész Gyergyószentmiklósig. Ennek déli oldalából ered az Olt. Délnyugatra, közvetlen szomszéd-ságunkban a Feketeréz*) és Irottkő fenyvesekkel borított gerince húzódik le Csíkszentdomokosig.

E gyönyörű körkép szépségeivel betelvén, északi irányt veszünk Fehérmezőn keresztül. A Nagybagmász alatti lankásabb oldalon újból találkozunk az elhagyott országos kék-útjelzéssel és most már ez vezet minket a Gyilkostóig.

Fehérmezőnek világos-zöld szőnyegén keresztül a Feketebagmász felé tartunk, az innen is jól kivehető erdei úton, majd az utat balra hagyjuk. Az útjelzés, ez gyalogútnak alkalmasabb, a Feketebagmász szárazabb második teraszán vezet északi irányba. A Feketebagmász után már jól kiépített régi katonai út nyomait találjuk és velünk szemben a Gyilkos-havas déli, szakadékos oldala tekintet felénk. Tovább megyünk az ősfenyvesen keresztül. Később meredeken ereszkedünk be a Bagmász patakába, néhol kiépített erdei dorongúton. A völgyben elszórtan havasi gazdasági házak, épületek vannak. A Bagmász patakának folyását követve, fél órai gyaloglás után érkezünk be a Gyilkostóhoz. Meg-

*) It van a Maros forrása.

kapó e kép. Félhomályban, ködpárában burkoltan nyulik el előttünk a Gyilkostava.

Valahányszor eljutottam ide, mindig jóleső érzéssel gyönyörködtem és örömmel láttam páratlanul szépnek nemcsak a Gyilkostavát, hanem az őt, mint drágakövet foglalatként övező, egetverő sziklaormait is.

Nagyon sokszor vezettem ide túrát, de mindig más és szebb volt. Ha a Gyilkostetőről néztem a tavat fenyőborókába kapaszkodva, nagy tündérfüldőnek láttam, amelyik csupán kőhajtásnyi távolságban csillog alattam. Ha a Kiscohárd csúcsáról láttam hosszú sziklaágyában elnyulva, ringatózva, rejtelmes zölden intett felém. Télen, nyáron, tavasszal vagy ősszel a nap különböző szakában csodáltam már e tavat, mindig más képet nyújtott és mindig szebb lett. E völgyet, hol a Gyilkostava keletkezett, nagy erdőség borította, majd a Gyilkostető oldaláról történt földcsuszamlás, kb. 102 éve, elzárta a völgyek patakainak lefolyását és az egész völgy egy tóvá duzzadt. A tó széle a nyugati partján ingoványos, süppedékes. Csábító világoszöld fű terem a parton, de aki erre rálép, menthetlenül elsüllyed. A halászokat méltán csábíthatja ez a tó, mert ma pisztrángtenyésztés is folyik benne, Sajnos, a tó lassú halálra van ítélve, mert a hegyipatakok hordalékai évről-évre mindjobban feltöltik az alját. Százszentendős tavunk legkevesebb 15.000 négyzetmétert veszített terjedelméből. Mi lesz vele később?

A gyergyószentmiklós – gyergyóbékási elsőrendű műúton haladunk a békási szoros felé. Jobbról és balról is szépen fejlődő üdülőtelep villái sorakoznak, mignem elérjük a békási szoros bejáratát. Beeresztkedünk a Békás-patak habjai mellett vezető műútba s a Kiscohárd északi nyulványa oltárszerűen néz le reánk. Lejjebb a borrhévi Leánykakóhoz hasonló sziklatömb látható, amely azáltal keletkezett, hogy az út részére a Csiki bükk nevű hegyből kirobbantottak egy átjárót. Lassan ereszkedünk lefelé s az első kigyózó kanyarulatból tüneményszerűen elénk tárul az úgynevezett Puskás szikla. Végre érkezettnek látom az időt, hogy ennek a tévesen Oltárkőnek nevezett sziklának a nevét tisztázzam. Ez Puskás szikla és nem Oltárkő, mert az Oltárkő evvel szemben, az út jobboldalán van. Nézzük meg figyelmesen ezt az oltáralakzatot és meggyőződhetünk ennek igazáról. Hogy túrista Puskás szikla, azt is elmondom. A hegy-mászókat és a régi túrista köröket is foglalkoztatta ennek az egyedülálló sziklának megmászása. Gyergyóbékás Puskás nevezetű községi jegyzője az 1910-es években kísérelte meghódítani a sziklacsúcsot. Rajtavesztett, lezuhant a mélységbe, miért is róla, Puskás sziklának nevezik. A történelmi hűség kedvéért tehát a „Puskás szikla” elnevezés mellett kellene maradnunk és a szemben levő oltáralakú sziklát nevezzük Oltárkőnek.

Az alagút felé közeledünk, alattunk a Békás pataka sorozatos víz-eséseket alkot és ebből a hatalmas mélységből egetverően emelkedik ki a Puskás szikla. Innen megmászhatatlannak látszik, azonban mégis van rajta megmászható oldal, mert már eddig hárman tűztek ki teljesítményük bizonyítékául zászlót.

Az alagúton átmegyünk, 4 kanyarú kigyózó úton meredeken érünk az elhagyott Békás patakhöz, majd ennek folyását követjük. Még egyszer visszatekintünk a Puskás sziklára, amelynek gigantikus nagysága még jobban kiemelkedik és a Békás-szoros hatalmas falai bekeretezik e látképet.

A szédítő sziklafalak teljesen összeszűkülnek, jobbról a Kisbékás szakad be nagy robajjal a Békás patakába és együttesen folytatják útjukat az igazi szoroson keresztül. A gigantikus méretű sziklaszorostól csak a felettünk kéklő ég egy sávja látszik. Ez a sziklalabirintus lehetne hegymászóinknak igazi eldorádója. Ajánljuk e helyet azoknak a sziklamászóinknak, akik panaszkodnak, hogy nincs sziklamászó-terep hazánkban!

Félkilométeres út után a szoros kitágul, de még jó messzire vagyunk annak végétől. Nem is megyünk tovább, hanem megfordulunk, hogy e szoros nagyszerűségét még egyszer végigélvezzük.

A Gyilkostótól kiinduló kirándulásoknak lehetősége számtalan, azonban ezek közül a legkönnyebb és leghálásabb, egy kis séta csupán, a Kiscohárd teteje.

A Békás patakát átszelő egyetlen hídon a régi menedékházhoz megyünk és innen nyugati irányban a Kupáscohárd felé emelkedünk fel, míg a Kiscohárd és Kupás nyergére nem érünk. Itt az útjelzés a Kiscohárd nyugati oldalán erős emelkedéssel vezet annak hátára, majd innen teljesen déli irányt veszünk és máris az 1352 m. magas Cohárdtarajon állunk. Kilátunk az előző napi terepünkre és belátunk a nagyszerű Gyilkostavára. Alól kigyózik az út fehéren, mellette a tó, tükrében a fenyvesek cicomázzák magukat, balról a Gyilkos havas, tovább délkeletre a Feketehagymás, Nagybagyos, Cofráncshavas, Nagylóhavas, nyugatra a Likas és Kupás Cohárd. Ha a taraj északkeleti részére megyünk, látjuk a Békási szorost végig, benne a Puskás sziklát és most már elég közelségben a Csalhót.

A Gyilkostó környékének egyetlen gyopárlelő helyét, a Gyilkoshavast is meg kell említenem, melyre a Szurduk felé vezető útból mászhatunk fel. Ma már jól járható és jelzett útja van, kinek ideje engedi, semmi szín alatt ne hagyja ki a túra programjából.

A környéknek még van egy érdekes kiránduló pontja, a Likas. Hogy miért Likas? Mert a teteje likas. 1673 m. magas csúcsát a Hagymáspatakát átszelő viaduktól közelíthetjük meg. Az országos kék jelzés a sziklás csúcsának az aljáig vezet. Kilátásán kívül a csúcstól nyugatra kb. 100 méternyire lévő kraterszerű szakadék érdekes. Vulkanikus eredetét tévesen állapították meg, mert a mészkő alakulata ennek ellentmond. A tölcser mélysége kb. 100 méterre tehető. Legenda szerint a bedobott kacsá Balánbányánál kerül felszínre. (Barlang víznyelője ez a lik. Szerk.)

Fájó szívvel búcsúzunk a reggeli ködbe burkolt Kiscohárdtól és a Gyilkostavától. A Vöröskő pataka mellett visz az út a Dancsián keresztül fel a Pongrác-tetőre. Innen a meredek szerpentinek sokaságán, majd a Békény pataka mellett 25 kilométeres út után érünk be Gyergyószentmiklósról. Autóbuszszal 1 $\frac{1}{2}$ óra, míg rövidítőkön gyalogszerrel 2 $\frac{1}{2}$ óra alatt tehetjük meg az utat.

Gyergyószentmiklóst elhagyva, néhány kilométer után Szárhegy község tűnik szemünk elé. A falu mellett emelkedő Szármányhegyen bányásszák a híres szárhegyi márványt. A hegy alatt van a gróf Lázárok kastélyának maradványa. Itt nevelkedett Erdély legnagyobb fejedelme, Bethlen Gábor.

Ditró felé haladva, az út baloldalán egy kis fásított halom vonja magára a figyelmet, ez a Tatórhalom, mellyel hallatlan hőstettek emléke van megörökítve. Az 1658. évi moldovai betörés alkalmával a rablott holmikkal terhelt hordákat Gábor deák vezetése alatt álló maroknyi sereg teljesen lekaszabolta és az elesett tatárokat e helyen temették el.

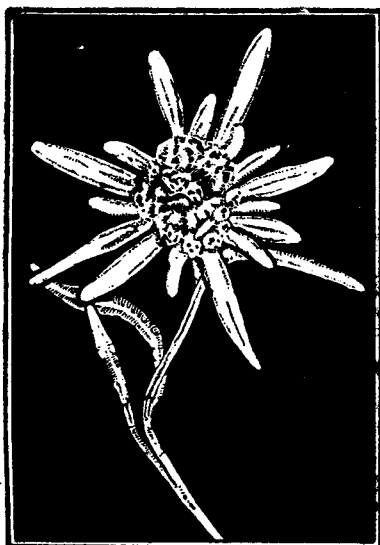
A gyergyói medence nyugati végéhez közeledünk, mikor az autónk megáll a hatalmas kétágú ditrói templom előtt. Felmegyünk a templom tornyába, megcsodáljuk régi nagy harangjait és a még szebb kilátást a gyergyói medencére. Előttünk terül Gyergyó hegykoszorúza vidéke. Ditrótól pár kilométert visszafelé megyünk, majd jobbra fordulva, Gyergyóalfalun keresztül Gyergyócsomafalvát látogatjuk meg. E falu érdekessége, hogy majd minden ház udvarában a kútakból borvizet merítenek. Megint visszatérünk Gyergyóalfaluba, majd innen a már ismertetett Bucsinra szalad fel gépkocsink.

* * *

Ezzel véget ért a sorozatos székelyföldi ismertetésem. Nem volt céлом részletes leírást nyújtani, csupán izelítőt adtam országunknak eme természeti szépségekben leggazdagabb részéről, a Székelyföldről.

Ma a magyar turistától elvárjuk, hogy a Székelyföld természeti szépségei mellett, az ott lakó nép multja és jelene iránt is érdeklődik s ezért foglalkoztam leírásomban a székely néppel és alkotásaival is.

BCU Cluj / Central University Library **Beke Lajos.**

HIREK.

Vetítettképes előadásaink: Az Erdélyi Kárpát Egyesület okt. 20-án kezdte el a kat. gimnáziumban szokásos és közkedvelt téli előadás-sorozatát. Tekintve a nemrég lezajlott országos Széchenyi-émlékünnepségekre és arra, hogy a magyar nemzetnek most forrásban levő megújódása is Széchenyi szellemében és az ő tanításai nyomán indult meg, az EKE is Széchenyit tárgyaló előadással nyitotta meg téli előadás-sorozatát.

Az illusztris előadó dr. *László Dezső* ref. lelkész, országgyűlési képviselő volt, aki Széchenyi úti-naplójának apró adataiból sorakoztatott fel részleteket és vont le tanulságokat. Széchenyi számos külföldi és belföldi utazásait és természetjárásait mindég tervszerűen és nyitott szemmel végezte, mint aki érezte, majd tudatában is volt annak, hogy e tapasztalatait fel kell használnia egyszer országépítő munkájánál. Annyiszor és oly nagy területet abban az időben egyetlen magyar sem járt be külföldön, de még saját hazájának sem ismerte anyfi vidékét és népfaját senki honfitársai közül, mint ő. Annál csodálatosabb ez a mozgékony-sága, ha az akkori közlekedési és meg-szállási lehetőségeket vesszük figyelembe. Számtalanszor bejárta Nyugat-Európát, a Balkánt és Kis-Ázsiát.

Az előadó gondos szeretettel ismertetett olyan apró, de szellemes részleteket Széchenyi útinaplójából, amelyeket eddig senki sem tartott érdemesnek kiemelni Széchenyi életével kapcsolatosan, de annál inkább méltányolta ezeket szépszájú és lelkes hallgatósága,

amely többségében természetjárókból állott.

Az egyesület nevében dr. *Borbáth Samu* alelnök mondott üdvözlő és köszöntő szavakat.

November 6-án dr. *Karl János*, főgimnáziumi igazgató tartott előadást, s ez alkalommal Norvégiába vezette el nagyszámú hallgatóit. Németországon keresztül Oslóba, majd bemutatva ennek a régi, de építményeiben mégis új városnak a nevezetességeit, végig vezet Norvégia keleti partvidékén, felvisz a glecserek világába és innen a legcsodálatosabb világba, a fjordok világába. Megismertük közben Norvégia lakosságát, terményeit, a norvég településeket és a norvég falvak életét. Izelítőt nyertünk Norvégia földtanából, közlekedési lehetőségeiről, valamint arról a nagyszerű munkáról, melyet a norvégek nagy erőfeszítéssel, életük fenntartása céljából végezni kénytelenek. Az állatvilág és növényvilág ismertetése sem maradt el. Egész végig együtt mentünk a kitűnő előadóval és miközben bemutatta a szebbnél-szebb diapozitíveket, mi is ott álltunk a 7 nővér víz-esése előtt és hallottuk annak csodálatos zúgását. Az értékes és tanulságos előadást Vámszer Géza főtitkár köszönte meg az egyesület és a hallgatóság nevében.

November 13-án ifj. *Xántus János* gimn. tanár vetítettképes előadása volt soron: Gumi kajakkal a vad-vizek hátán címen.

Eleven és gumis bevezető ismertet meg a gumikajak beszerzésének nehézségeivel. Magát a gumikajakot is bemutatva az előadó szemlélteti eme legmodernebb eszközét a vízi-

turistaságnak. Szép felvételek sorával vetített képeken kalandoztuk be az előadóval együtt a Szamostól a Balatonig sokféle vad- és állóvizeket. Majd színes film vetítésével fejeződött be a végig igen élvezetes vidáman pergő előadás, amelyet a közönség is bő tapsokkal jutalmazott.

November 20-án Ft. *Bálint József* országgyűlési képviselő: Bujdosó székelyek nyomában címen vetített képek kíséretében ismertette a bukovinai magyarok történetét, kezdve az 1764-es „mádéfalvi veszedelem” név alatt ismert vérfürdő által okozott székely kivándorlástól, a mostani bácskai visszatelepítésig. Az előadó kihangsúlyozta ennek a hirtelen végrehajtott telepítésnek fontosságát, mivel az itt szerzett tapasztalatok felhasználhatók lesznek a későbbi visszatelepítési munkáknál. A hallgatóság őszinte magyar testvéri szeretettel fogadta mind a hallottakat, mind a bukovinai székelyekkel kapcsolatos képeket.

Hefty Gyula Andornak november 27-ére és dr. *Jancsó Elemérnek* dec. 4-ére hirdetett előadása az előadók akadályoztatása miatt elmaradt.

Dr. Tavaszy Sándor előadása az EKE-ben. „Természetjárás a nemzetnevelés szolgálatában” címmel december hó 11-én dr. Tavaszy Sándor ref. püspökhelyettes, az EKE tiszteletbeli elnöke, tartott előadást az Erdélyi Kárpát Egyesület honismertető előadássorozatában. Az előadás, az eddigiektől eltérően, nem volt vetítettképes, de az előadó olyan eleven szavakkal tolmácsolta elgondolásait, hogy tökéletesen pótolta a képet. Előadásában megvilágította azt az utat, amelyen a természetjárásnak ezentul haladnia kell, azért, hogy betölt-

hesse azt a feladatot, amely a nemzetnevelés terén reá vár. Rámutatott arra, hogy nem elég csak járni és gyönyörködni a természetben, az egyes helyek szépségeiben, de ismernünk kell annak történelmi vonatkozását, jelentőségét is, mert ezáltal tudatossá válik bennünk az érzés, hogy ez a föld hozzánk tartozik és a miénk. Dr. Tavaszy Sándor előadásával programot adott úgy az EKE-nek, mint minden más turistaegyesületnek vagy természetjárónak, ahhoz, hogy a jövőben az általa megmutatott uton haladva hazáját öntudatosan megbecsülő és szerető polgárokat neveljen és egyéné legyen.

Az előadót Vámszer Géza gimn. tanár, az EKE főtitkára üdvözölte és köszönte meg az EKE, valamint a hallgatóság nevében a nagyértékű előadást.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület Csíkszéki Osztályának hírei.

Az EKE Csíkszéki Osztálya megkezdte a téli sportévadra vonatkozó előkészületeit.

A Magyar Sí Szövetség megbízásából a tél folyamán újra Csíkszeredán rendezik meg az „Erdély visszatért” című serleg országos versenyeit, amelyeken előreláthatólag újra nagy számban indulnak nemcsak a Székelyföld, hanem Budapest legkiválóbb sízői is. A versenyt előreláthatólag februárban rendezik meg.

A Székelyföld másik nagy siver-senye az úgynevezett „Székelyföldi kupa” versenyei február közepén Székelyudvarhelyen kerülnek lebonyolításra. A Csíkszéki Osztály, mely a tavaly 3 egymásutáni győzelme alapján végleg megnyerte a kupát, új díjat alapított nagyméretű tiszafaserleg formájában.

Az EKE osztály a tél folyamán tehetségkutató gyermek és öreg-fiú

versenyt is rendez, melyeknek pontos időpontját később fogjuk közölni.

A csíkszeredai versenyzők, számszerint 22-en, már megkezdették a téli edzéseket, Török János és Cseh Miklós vezetésével.

Az osztály e tél folyamán, mihelyt a hóviszonyok lehetővé teszik tanfolyamot rendez kezdők és haladók számára a Suta kitűnő gyakorló-terepén. Ezúton is felhívja minden érdeklődő figyelmét e tanfolyamra és kéri, hogy jelentkezzenek Elekes Zoltán cserkészboltjában. Valószínű, hogy 1—2 hétre egy budapesti sí-oktató is leutazik Csíkszeredába az oktatás tökéletes keresztülvitele céljából.

Az osztály felhívja mindazok figyelmét, akik versenyezni óhajtanak, hogy jelentkezzenek Elekes cserkészboltjában.

Új gazda van a sutai menedékházban. Az EKE osztály Szabó Józsefet bízta még a sutai menedékház gazdai teendőivel, aki italmérési engedélyt szerezve, vendégloői üzemet állít be. A menedékházban állandóan lehet kapni hidegmeleg ételeket és italokat.

Az Úz Bence menedékházat az idén nem lehet üzembe helyezni, mivel a korán beállott fagy miatt az építkezést abba kellett hagyni. Az osztály ennek ellenére lehetőséget akar adni a turistáknak és sízőknek hargitafürdői tartózkodásra és ecélből eredményesnek ígérkező tárgyalásokat kezdett a fürdő egyik legjobban felszerelt villájának, a Lili-villának kibérelésére vonatkozólag.

Páldy Géza a pécsi Mecsek egyesület főtitkára érdekes és mindvégig lebilincselő vetítettképes előadást tartott a gimnázium tanulójútsága és később a város érdeklődő közönsége előtt a Madárvilágról és madárvédelemről. *Székely Géza.*

Hírek a Ciblesről. A dési osztály Tőkésről azt az értesítést kapta, hogy a Gereblye és a Ciblesi menház közötti úton a patak átkelés megkönnyítésére az osztály rendelkezése alapján 5 palló készül s azok pár napon belül már el is készülnek. A költségek az EKE-t terhelik. A havason kb. 30 cm. lágy hó fekszik. A Ciblesre a borókán át vezető ösvény ki lett tisztítva és így az ösvény főként nedves időben is jól lesz járható.

A végzett útjelzéssel kapcsolatban Székely János tőkési erdőőr a következőket jelenti: „Nagy szenzáció történt a havasokon. Medve komának úgy látszik nem tetszett az útjelzés színe, mert az egyik fáról nagy mérgesen lekaparta.” Ha ez az értesítés megbízható, jó lesz tudomásul venni, hogy mackóék ellenzéki álláspontra helyezkedtek, vagy pedig úgy találják, hogy az ő részükre ez az útjelzés nem jó.

A közeledő téli sportlehetőségekre való tekintettel az osztály érintkezésbe lépett Oláhláposon Kiss János ural, ottani birtokossal, akit arra kértünk, hogy vegye jegyzékbe azon lakókat, kiknél éjjeli szállás kapható. Úgy ezeknek, valamint a fogatos járműveknek jegyzéke Kiss János uralnál tekinthető meg, kinél a fizetendő díjak is meg tudhatók. A Kolozsvárról déli időben induló autóbusszal Oláhláposig juthatunk el, hová az este 7 óra tájban érkezik és így, ha a továbbjutás lehetősége is meg van szervezve, — éjjel 11—12 óra között a Ciblesi háznál lehetünk. Az érkezést jó előre közölni kell Székely Jánossal (Tőkés, u. p. Magyarláros) hogy módjában legyen a ciblesi menház fűtéséről gondoskodni.

Turista testvérek! Pártoljuk egymást!

Magyar díszruhákat,
férfiruhákat, sportöltönyöket, viharkabátokat, szakszerűen készít

SZÉKELY JÓZSEF

E. K. E. tag szalonja Kolozsvár, Unió-u. 2, I. emelet,
az EKE volt helyiségében.

E. K. E. tagoknak a szabott árakból 10⁰/₀ kedvezményt ad.

Az EKE csíkszéki osztályának bélyege. Ennek jövedelméből épül az „Uz Bence“ menedékház a Hargitán. A bélyeg 1 és 5 pengős kiadásban jelent meg. Minden bélyeg megvásárlásával egy téglát adunk az épülő menedékházhoz. A bélyeg megrendelhető az EKE titkárságánál Kolozsvár, Mátyás-utca 6. szám alatt.

KELETI ÚJSÁG

Friss,

szinvonalas,

megbízható!

POMPÁS SZÖVEGKÖZTI KÉPEK

SPORT-felszerelési, ruházati

cikkek legnagyobb választékban

CSEGEZY ANTAL

sport-szaküzletében

Kolozsvár, Unió-utca 24. szám.

Jöjjön el

könyv-
nézőbe!

Kolozsvár,
Mátyás király-tér

8

TELEFON:
15-98.

MINERVA KÖNYV- és PAPIRKERESKEDÉS

Füzetek	A „Mefhosz” könyvkiadóvállalat
Térképek	Studium R. T.
Tankönyvek	Stádium Sajtóvállalat
Írószerek	Turul Könyvkiadó
Rajzszerek	Kir. Magyar Egyetemi Nyomda
Divatlapok	Magyar Természettudományi Társulat
Folyóiratok	Magyar Természettudományi Közlöny
Szakkönyvek	Magyar Tudományos Akadémia
Kották	összes könyvci kaphatók.

Minden, ami
új,
szép, jó
és
olcsó!!

Természetjáró testvérek!

Turista-, sí-, sport-, valamint bármiféle
férfi ruhákat jól és olcsón készít és
EKE taxóknak 10% engedményt ad

Petkes úriszabósága
Kolozsvár, Mátyás király-tér 22.

BALÁZS ERNŐ

tagtársunk

modernül felszerelt FÉNYKÉPÉSZETI SZAK-
ÜZLETÉBEN minden cikk állandóan kapható
Legujabban

elektromos cikkek és rádió-osztályai

bővítette ki üzletét

Kolozsvár, Unió-utca 12. ~ Telefonszám: 36-63